EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2015 10 01
COM(2015) 480 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, taikymo

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, taikymo

1. ĮVADAS

Dėl **neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos (NNN)** žvejybos išeikvojami žuvų ištekliai, nyksta jūrų buveinės, kyla pavojus apsirūpinimo maistu saugumui, iškreipiama konkurencija, nepalankioje padėtyje atsiduria sąžiningi žvejai ir silpnėja pakrančių bendruomenės, ypač besivystančiose šalyse. NNN žvejyba kelia didelį pavojų aplinkai bei žuvų ištekliams ir gali visiškai sužlugdyti žvejybos sektorių. Apskaičiuota, kad pasaulio mastu NNN žvejybos vertė – mažiausiai 10 mlrd. EUR per metus[1]. Kasmet neteisėtai sužvejojama apie 11–26 milijonų tonų žuvų – tai ne mažiau kaip 15 proc. viso pasaulyje sugaunamo žuvų kiekio. Dėl to prarandama daug išteklių, pajamų, maisto ir pragyvenimo šaltinių. Tai kelia rimtų grėsmių žmogaus teisėms ir žmonių saugumui, jūrų saugumui, ekonominei veiklai ir prekybai, tiek jūroje, tiek sausumoje.

Kadangi kai kurios valstybės nevykdo savo, kaip vėliavos valstybės, tarptautinių įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę, tarptautinė bendruomenė ėmė ieškoti novatoriškų kovos su NNN žvejyba būdų. Naujo tarptautinių įsipareigojimų užtikrinti jūrų išteklių tausumą etapo pradžia tapo Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) priimti 1995 m. Atsakingos žuvininkystės kodeksas ir 2001 m. Tarptautinis veiksmų planas, kuriuo siekiama užkirsti kelią NNN žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti (angl. IPOA IUU). Šie neprivalomi tekstai tarptautinės žuvininkystės teisės, ypač 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS) ir 1995 m. Jungtinių Tautų susitarimo dėl žuvų išteklių (UNFSA), kontekste tapo kovos su NNN žvejyba grindžiamąja sistema ir priemonėmis. Pagal šias nuostatas visos valstybės privalo priimti atitinkamas priemones, kuriomis užtikrinamas tausus jūrų išteklių valdymas, ir bendradarbiauti siekdamos to tikslo. Be to, 2009 m. FAO priėmė Susitarimą dėl uosto valstybės priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti (PSMA). Šio susitarimo tikslas – suderintomis priemonėmis užtikrinti sustiprintą daugiašalį bendradarbiavimą kovoje su NNN žvejyba ir neleisti NNN žvejybos produktams pasiekti rinkų. Regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos (RŽVO) taip pat priėmė kovos su NNN žvejyba priemonių, tokių kaip sugautų žuvų kiekio dokumentavimo sistemos[2], didesni vėliavos valstybės įsipareigojimai ir NNN žvejybą vykdančių laivų sąrašai[3].

[1] Agnew *et al.* (2009) PLoS ONE 4(2): e4570.

[2] RŽVO sugautų žuvų kiekio dokumentavimo sistemų klausimu žr. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1010/2009, OL L 280, 2009 10 27, p. 1, V priedą, kuriame RŽVO priimtos sugautų žuvų kiekio dokumentavimo sistemos pripažįstamos atitinkančiomis NNN žvejybos reglamento reikalavimus.

[3] RŽVO NNN žvejybą vykdančių laivų sąrašas skelbiamas Komisijos reglamento (ES) Nr. 482/2010 priedo B dalyje su paskutiniais pakeitimais, padarytais Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 1296/2015, OL L 199, 2015 7 29, p. 12.

Jungtinės Tautos Darnaus vystymosi tiksluose taip pat pripažino kovos su NNN žvejyba reikšmę: NNN žvejyba yra viena iš problemų, kurią reikia spręsti atsižvelgiant į vandenynų, jūrų ir jūrų išteklių išsaugojimo ir darnaus naudojimo tikslą siekiant darnaus vystymosi[4].

Europos Sąjunga yra UNCLOS, UNFSA ir PSMA susitariančioji šalis ir 6 tunų RŽVO[5] ir 11 ne tunų RŽVO[6] narė arba bendradarbiaujantis, bet joms nepriklausantis subjektas.

Dėl NNN žvejybos problemos masto ir būtinybės skubiai ją spręsti ES nusprendė sugriežtinti veiksmus ir priimti papildomų priemonių, pagrįstų galiojančia tarptautine sistema. 2008 m. Taryba priėmė Reglamentą (EB) Nr. 1005/2008, nustatantį Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti[7] (NNN reglamentą), kuris įsigaliojo 2010 m. sausio 1 d. 2009 m. Komisija priėmė išsamias NNN reglamento įgyvendinimo taisykles[8].

NNN reglamente nurodoma kiekvienos valstybės, ar tai būtų valstybė narė, ar trečioji šalis, atsakomybė vykdyti tarptautinius savo, kaip vėliavos, uosto, pakrantės ar rinkos valstybės, įsipareigojimus. Tai skaidri ir nediskriminacinė priemonė, kuri taikoma visiems komercinę ES rinkai skirtų žuvininkystės išteklių eksploatavimo veiklą vykdantiems laivams ir visiems ES piliečiams, vykdantiems žvejybą su bet kuria vėliava. NNN žvejybos reglamentu siekiama užkirsti kelią prekybai iš NNN žvejybos gautais produktais Europos Sąjungoje, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti.

Siekdama tų tikslų, ES įvedė keletą priemonių, kad pagerėtų atsekamumas ir palengvėtų ES valstybių narių ir trečiųjų šalių (ir RŽVO) tarpusavio komunikacija ir bendradarbiavimas. Tarp tų priemonių – ES sužvejotų žuvų kiekio sertifikavimo sistema, valstybių narių tarpusavio pagalbos sistema, bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis procesas ir NNN žvejybą vykdančių laivų sąrašo sudarymas.

Kovodama su NNN žvejyba viduje ir išorėje, Europos Sąjunga saugo žmonėms pragyventi būtinus išteklius, sudaro palankias sąlygas teisėtos žvejybos pramonės plėtrai ir vienodina veiklos sąlygas. To ji siekia griežtindama žuvininkystės valdymo standartus ir trečiosiose šalyse, ir valstybėse narėse.

Be kovos su NNN žvejyba politikos, ES sukūrė ir įgyvendino kompleksą politikos priemonių, susijusių su darniu kitų gamtos išteklių, tokių kaip mediena[9] ir laukinė gyvūnija ir augalija[10], valdymu.

NNN reglamento 55 straipsnyje valstybės narės įpareigojamos teikti Komisijai reglamento taikymo ataskaitas. Remdamasi tomis ataskaitomis ir savo pastebėjimais Komisija privalo pateikti ataskaitą Tarybai ir Europos Parlamentui.

---

[4] Žr. 14 tikslo 4 dalį, paskelbtą https://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal.html

[5] Išsamus sąrašas skelbiamas http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_en.htm.

[6] Išsamus sąrašas skelbiamas http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_en.htm.

[7] OL L 286, 2008 10 29, p. 1.

[8] Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1010/2009, OL L 280, 2009 10 27, p. 1.

[9] Žr. Miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena (angl. FLEGT) veiksmų planą (skelbiama http://www.euflegt.efi.int/flegt-action-plan).

[10] ES veikla kovojant su neteisėta prekyba laukiniais augalais ir gyvūnais aprašyta Komisijos komunikate Europos Parlamentui ir Tarybai „ES reagavimas į neteisėtą prekybą laukiniais augalais ir gyvūnais“ (COM(2014) 64 *final*, 2014 2 7) ir Komisijos darbiniame dokumente dėl konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis dėl ES reagavimo į neteisėtą prekybą laukiniais augalais ir gyvūnais (SWD(2014) 347 *final*, 2014 11 26).

Praėjus penkeriems metams po NNN žvejybos reglamento įsigaliojimo matyti nemažai apčiuopiamų rezultatų. Šiame komunikate trumpai pristatomi pagrindiniai su NNN žvejybos reglamentu sietini laimėjimai[11]. Išsamesnė statistinė informacija apie reglamento įgyvendinimą valstybėse narėse, susijusi su iškraunamų ir perkraunamų žuvų patikra ir kontrole, sužvejotų žuvų kiekio sertifikatų duomenimis importu, eksportu ir reeksportu, taip pat informacinių sistemų naudojimu, sankcijų taikymu, bendradarbiavimu, mokymu ir informuotumo didinimu, yra skelbiama NNN reglamento taikymo ir įgyvendinimo būklės tyrime[12].

2. PAGRINDINIAI SU NNN ŽVEJYBOS REGLAMENTU SIETINI LAIMĖJIMAI

Kova su NNN žvejyba pastaraisiais metais buvo ES politiniu prioritetu. ES kova su NNN žvejyba gali būti suskirstyta į 4 pagrindines tarpusavyje susijusias veiklos sritis: bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis, bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, NNN žvejyba įtariamų laivų veiklos tyrimą ir tarptautinį bendradarbiavimą bei bendradarbiavimą su suinteresuotaisiais subjektais. Visose šiose srityse ES sutelkė pastangas, kad sukurtų pozityvioms struktūrinių reformų permainoms palankią aplinką, kurioje šalių, įmonių ar konkrečių asmenų nurodymas būtų kraštutinė priemonė.

2.1. BENDRADARBIAVIMAS SU VALSTYBĖMIS NARĖMIS

- **Valstybės narės ir jų, kaip vėliavos valstybių, atsakomybė**

Tuo pat metu, kaip ir NNN žvejybos reglamentas, įsigaliojo kiti du svarbūs ES teisės aktai: Kontrolės reglamentas[13] ir Žvejybos leidimų reglamentas[14]. Tais teisės aktais buvo gerokai reformuota ES kontrolės sistema užtikrinant, kad nebūtų diskriminacijos tarp tų ES laivų, kurie vykdo veiklą ES vandenyse, ir tų, kurie vykdo veiklą trečiųjų šalių vandenyse. Komisija deda daug pastangų įgyvendindama visus tuos tris reglamentus, norėdama užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų savo, kaip vėliavos valstybių, įsipareigojimus, kaip to tikimasi ir iš trečiųjų šalių.

- **Valstybės narės ir jų, kaip uosto valstybių, atsakomybė**

NNN žvejybos reglamentas suteikia tvirtą pagrindą ES valstybėms narėms įgyvendinti uosto valstybės priemones, kad sumažėtų NNN žvejybos produktų iškrovimo tiesiogiai Europos Sąjungoje tikimybė. Pagal NNN žvejybos reglamentą, trečiųjų šalių laivams prieinami tik paskirtieji uostai, ir norėdami naudotis uostais tie laivai turi tenkinti griežtas sąlygas. 2012 m. ir 2013 m. ES valstybės narės savo uostuose patikrino beveik 1 500 žvejybos laivų. Per tas patikras nustatyta nemažai pažeidimų, susijusių su, pavyzdžiui, klaidomis iškrovimų deklaracijose, neteisinga informacija laivo žurnale, uosto valstybės priemonių nepaisymu, įskaitant pranešimo apie įplaukimą neatsiuntimą ar iškrovimą nedalyvaujant inspektoriui.

Griežtai tikrinant trečiųjų šalių laivų iškrovimo ir perkrovimo veiklą ES uostuose pasiekta nemažai permainų. Įsidėmėtinas pavyzdys – Las Palmaso uostas, kuriame dėl griežtų Ispanijos valdžios institucijų atliekamų iš Vakarų Afrikoje vykdomos didelės rizikos žvejybos gautų žuvininkystės produktų patikrų gerokai sumažėjo NNN žvejybos produktų iškrovimas.

---

[11] Išsamios ES kovos su NNN žvejyba taisyklės, įskaitant teisinius dokumentus, paaiškinimus ir medžiagą spaudai, skelbiamos adresu http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/index_en.htm

[12] http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/studies/iuu-regulation-application/index_en.htm

[13] OL L 343, 2009 12 22, p.1.

[14] OL L 286, 2008 10 29, p. 33.

- **Valstybės narės ir jų, kaip rinkos valstybių, atsakomybė**

NNN žvejybos reglamentu valstybėms narėms suteikiamos priemonės kontroliuoti importą į ES: jos turi galimybę stebėti su žvejybine veikla ES nepriklausančiuose vandenyse susijusios prekybos srautą į ES. Naudodamos iš sužvejotų žuvų kiekio sertifikatų ir prekybos informacijos gautą žvalgybos informaciją ir ja dalydamosi valstybių narių institucijos ėmė geriau tikrinti importą. Šios žinios labai padeda atlikti efektyvią rizikos analizę, kuri leidžia valdžios institucijoms įvertinti, pavyzdžiui, ar tam tikras importo modelis įmanomas žvejybos ekonomikos sąlygomis. Efektyvi rizikos analizė labai reikalinga dėl žuvininkystės produktų importo masto: 2010–2013 m. valstybės narės gavo daugiau nei 810 000 sužvejotų žuvų kiekio sertifikatų ir 108 000 perdirbimo pareiškimų ir išsiuntė daugiau nei 6 400 patikrinimo prašymų.

Pagal NNN žvejybos reglamento nuostatas galima neleisti importuoti, jei valstybėms narėms patikrinus nustatyta, kad siuntą sudaro NNN žvejybos produktai. Nuo 2010 m. valstybės narės atmetė daugiau nei 200 importo siuntų. Atmetimo priežastys gali būti įvairios: suklastoti, negaliojantys, klaidingi ar neišsamūs sužvejotų žuvų kiekio sertifikatai, nacionalinių ar RŽVO išsaugojimo ir valdymo priemonių, įskaitant kvotas, pažeidimas, neteisėtas perkrovimas jūroje, žuvys, sužvejotos žvejybos laivo, kuris neįtrauktas į laivų, kuriems leista vykdyti veiklą atitinkamoje RŽVO zonoje, sąrašą, bendradarbiavimo stoka arba veiksmo, kurio ėmėsi už sužvejotų žuvų kiekio sertifikavimą atsakinga vėliavos valstybė, nepakankamumas.

Siekiant užtikrinti kontrolės efektyvumą, valstybėse narėse pagerėjo bendradarbiavimas tarp sienos apsaugą vykdančių institucijų, tokių kaip muitinė, sanitarijos ir žuvininkystės įstaigos, kurios turi veikti drauge, kad apsaugotų ES rinką nuo NNN žvejybos produktų.

- **Valstybių narių bendradarbiavimas**

NNN žvejybos reglamentas palengvina valstybių narių bendradarbiavimą siekiant spręsti NNN žvejybinės veiklos problemą. Tarpusavio pagalbos sistema sudaro sąlygas valstybėms narėms pranešti viena kitai apie įtartinus NNN žvejybos produktų sandorius, o Komisija gali ja pasinaudoti, kai reikia perspėti ar informuoti visas valstybes nares. Nuo 2010 m. Komisija išsiuntė daugiau nei 160 tarpusavio pagalbos žinučių valstybių narių valdžios institucijoms, kad nukreiptų jų kontrolę ir patikras į rizikos situacijas, ir paprašydama ištirti tariamą NNN žvejybos veiklą. Valstybės narės keičiasi informacija tais atvejais, kai atsisakoma priimti importo siuntą ir vykdant tikslines žvejybos laivų, vykdytojų ir importo veiklos patikras. Pavyzdžiui, tokie pranešimai buvo nusiųsti valstybėms narėms dėl teisės aktų neatitinkančios Vakarų Afrikoje žvejojančių trečiųjų šalių žvejybos laivų veiklos. Dėl tos veiklos įvairios pakrantės valstybės paskyrė daugiau nei 4,2 mln. EUR baudų. Kitas konkretus pavyzdys susijęs su suklastotais trečiosios šalies išduotais leidimais: dėl to iš atitinkamos trečiosios šalies buvo susigrąžinta daugiau nei 2 mln. EUR leidimo rinkliavų.

2.2. BENDRADARBIAVIMAS SU TREČIOSIOMIS ŠALIMIS

Pagal tarptautinę teisinę sistemą visos valstybės privalo priimti tinkamas priemones ir bendradarbiauti, kad užtikrintų darnų jūrų išteklių valdymą. Tarptautinėje žuvininkystės teisėje nuolat griežtinta vėliavos valstybės ir pakrantės valstybės atsakomybės sąvoka. Šiandien ji laikoma išsamaus patikrinimo prievole, t. y. prievole visokeriopai stengtis ir dėti visas pastangas, kad būtų išvengta NNN žvejybos, ir tos prievolės dalis – priimti reikiamas administracines ir vykdymo užtikrinimo priemones, užtikrinančias, kad su jos vėliava plaukiojantys laivai, jos piliečiai ar žvejybos laivai, vykdantys veiklą jos vandenyse, nevykdytų veiklos, kuri kirstųsi su taikomomis biologinių jūros išteklių išsaugojimo ir valdymo priemonėmis, o pažeidimo atveju ji privalo bendradarbiauti su kitomis valstybėmis, kad tą atvejį ištirtų, prireikus skirtų pažeidimams

atgrasyti pakankamas sankcijas, dėl kurių pažeidėjai netektų iš savo neteisėtos veiklos gautos naudos, ir konsultuotųsi.

NNN žvejybos reglamentu nustatomos priemonės ir įgyvendinama metodika, kuriomis užtikrinama, kad visos šalys vykdytų tuos įsipareigojimus NNN žvejybos ir žuvininkystės valdymo srityse. Valstybės vėliavos pranešimai, sužvejotų žuvų kiekio sertifikatai ir trečiųjų šalių pripažinimo nebendradarbiaujančiomis procesas – tai efektyvus priemonių kompleksas, kuriuo naudodamasi ir bendradarbiaudama su trečiosiomis šalimis visame pasaulyje ES stiprina kovą su NNN žvejyba.

ES naudoja priemones užkirsti kelią NNN žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti tam, kad padėtų trečiosioms šalims spręsti žuvininkystės valdymo problemas. Dialogo, bendradarbiavimo, techninės ir vystymosi pagalbos priemonėmis ES siekia padėti trečiosioms šalims, įskaitant besivystančias šalis, tobulinti politiką ir priemones, bausti pakankamai atgrasomomis priemonėmis taisyklių pažeidėjus, pagerinti jūrų išteklių saugojimą ir tausų naudojimą ir suteikti geresnių galimybių žvejų bendruomenėms ir sąžiningiems veiklos vykdytojams. Per pastaruosius kelerius metus Komisija pasinaudojo galimybe padėti kelioms trečiosioms šalims pasiekti esminių žuvininkystės politikos permainų, pavyzdžiui, keičiant teisės aktus, stiprinant gebėjimus ar gerinant stebėjimą, kontrolę ir priežiūrą. Šios šalys perėmė reformų iniciatyvą ir žuvininkystės valdymą priderino prie dabartinių tarptautinės teisės standartų.

- **Importuotų jūrinės žvejybos produktų atsekamumo gerinimas**

ES sužvejotų žuvų kiekio sertifikavimo sistema buvo įvesta siekiant pagerinti visų jūrinės žvejybos produktų, kuriais prekiaujama ES, atsekamumą visoje gamybos grandinėje nuo žvejybos tinklo iki vartotojo stalo. Sertifikavimo sistema yra bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis pagrindas. Iki šiol 91 trečioji šalis[15] nurodė savo kompetentingas institucijas, kaip numatyta NNN žvejybos reglamente, ir eksportuodama į ES taiko ES sužvejotų žuvų kiekio sertifikavimo sistemą.

Trečiųjų šalių įvertinimo procese Komisija kartu su Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EFCA) analizuoja sužvejotų žuvų kiekio sertifikatų iš trečiųjų šalių ėminius, kad nustatytų jų duomenų patvirtinimo sistemų silpnąsias puses ir trūkumus. Gavusi prašymą, ji gali suteikti mokymo ir gebėjimų stiprinimo paslaugų toms trečiosioms šalims, taip užtikrindama sužvejotų žuvų kiekio sertifikatų duomenų patvirtinimo sistemų tobulinimą[16]. Be to, kelios trečiosios šalys įdiegė modernias IT sistemas, kuriomis duomenys, reikalingi norint patvirtinti sužvejotų žuvų kiekio sertifikatus, yra kryžminiu būdu patikrinami, o dar kelios šalys taip pat įgyvendino rinkos valstybės priemones, tokias kaip nacionalinės sužvejotų žuvų kiekio sertifikavimo sistemos, kaip rekomenduojama FAO IPOA IUU.

- **Žuvininkystės valdymo tobulinimas vykdant dialogą**

Pirminis ES kovos su NNN žvejyba tikslas yra dirbti su trečiosiomis šalimis siekiant paskatinti elgesio pokyčius ir sustiprinti žuvininkystės valdymą. Dialogai gali prasidėti po to, kai įvertinama, kaip trečioji šalis laikosi savo, kaip vėliavos, pakrantės, uosto ar rinkos valstybės, įsipareigojimų ir kiek ji pasiryžusi kovoti su NNN žvejyba, atsižvelgiant į bendrą šalies išsivystymo lygį.

---

[15]Trečiųjų šalių, kurios nurodė savo kompetentingas institucijas, kaip numatyta NNN reglamente, sąrašas http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/info/flag_state_notifications_en.pdf

[16] Tokia veikla vykdyta Filipinuose, Kiurasao, Žaliajame Kyšulyje, Ganoje, Papua Naujojoje Gvinėjoje, Saliamono salose ir Korėjoje.

Šiuo metu Komisija yra inicijavusi dialogą su beveik 50 šalių. Bendraujant per komandiruotes ir posėdžius, dialogo procesas davė postūmį teisės ir administracinėms reformoms daugiau nei 15 šalių. Tarp apčiuopiamų šio bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis rezultatų visų pirma paminėtina: persvarstyti teisės aktai, nacionalinių veiksmų planų priėmimas atsižvelgiant į FAO IPOA IUU, sugriežtintos sankcijos, geresnis atitinkamų institucijų bendradarbiavimas, koordinavimas ir susitelkimas, aukščiausio lygio politinis nusiteikimas kovoti su NNN žvejyba. Dialogo procese šalys įgijo sistemą stebėjimui, kontrolei ir priežiūrai stiprinti, nes pagerėjo žvejybos veiklos stebėjimas, pavyzdžiui, nacionaliniams ir tolimosios žvejybos laivynams imta taikyti laivų stebėjimo sistemos (angl. VMS) reikalavimus ir sugriežtinta patikra bei kontrolė.

- **Įspėjamasis pripažinimas („geltona kortelė“)**

Tais atvejais, kai dialogu su trečiąja šalimi nepavyko pašalinti nustatytų trūkumų, Komisija pranešė trečiajai šaliai, kad jai gresia kovoje su NNN žvejyba nebendradarbiaujančios šalies statusas (**įspėjamojo pripažinimo procedūra pagal 32 straipsnį, vadinamoji „geltona kortelė“**). Kiekvienu iš 18 ligšiolinių įspėjamojo pripažinimo atvejų Komisija šalims pasiūlė pritaikytas priemones nustatytiems trūkumams pašalinti iki konkrečios datos. Ši procedūra sudaro sąlygas bendradarbiauti siekiant pagerinti žuvininkystės valdymą.

Įspėjamojo pripažinimo, pripažinimo, įspėjamojo pripažinimo atšaukimo ir išbraukimo iš sąrašo darbą Komisija atlieka pirmiausia atsižvelgdama į priemones, kurių ėmėsi trečiosios šalys, pavyzdžiui, ar laivai su atitinkamos valstybės vėliava vykdė NNN žvejybą, ar NNN žvejyba vykdyta atitinkamos valstybės vandenyse, kokia rinkos veikla (perdirbimas ir eksportas), kokia uostų veikla, koks tarptautinių susitarimų ir neprivalomų priemonių laikymosi vertinimas, įskaitant tai, ar laikomasi RŽVO priemonių, kokios vykdymo užtikrinimo priemonės (be kita ko, tikrinama, ar priimta teisinė ir administracinė sistema), kaip konkrečiai reaguojama į NNN žvejybos atvejus (be kita ko, ar imamasi pakankamai atgrasomų priemonių) ir koks besivystančios šalies statusas.

Įspėjamojo pripažinimo procedūros 2012 m. lapkričio mėn. inicijuotos dėl Belizo, Kambodžos, Fidžio, Gvinėjos, Panamos, Šri Lankos, Togo ir Vanuatu[17]; 2013 m. lapkričio mėn. – dėl Kiurasao, Ganos ir Korėjos[18]; 2014 m. birželio mėn. – dėl Filipinų ir Papua Naujosios Gvinėjos[19]; 2014 m. gruodžio mėn. – dėl Saliamono salų, Tuvalu, Sent Kitso ir Neviso, Sent Vinsento ir Grenadinų[20], o 2015 m. balandžio mėn. – dėl Tailando[21].

Įspėjimą gavusioms šalims, kurios padarė pasiūlytose priemonėse numatytą pažangą, suteikta papildomai laiko, jeigu jo reikia ir tiek, kiek jo reikia reformoms pabaigti. 2013 m. liepos mėn. Komisija įspėjamojo pripažinimo šalių statuso galiojimą pratęsė Fidžiui, Panamai, Šri Lankai, Togui ir Vanuatu, atsižvelgdama į ligtolinę pažangą ir siekdama suteikti pakankamai laiko, kad jos galėtų pagal tarptautinius reikalavimus patvirtinti persvarstytas žuvininkystės teisines sistemas ir kontrolės pajėgumus. 2014 m. liepos mėn. statuso galiojimas analogiškai pratęstas Kiurasao, Ganai ir Korėjai, 2015 m. vasario mėn. Filipinams ir Papua Naujajai Gvinėjai, o 2015 m. kovo mėn. Ganai ir Kiurasao.

[17] OL C 354, 2012 11 17, p. 1.
[18] OL C 346, 2013 11 27, p. 26.
[19] OL C 185, 2014 6 17, p. 2 ir p. 17.
[20] OL C 447, 2014 12 13, p. 6,16 ir OL C 453, 2014 12 17, p. 5.
[21] OL C 142, 2015 4 29, p. 7.

- **Nustatymas („raudonoji kortelė“)**

Tais atvejais, kai įspėjimą gavusi šalis neišsprendė NNN žvejybos problemų pagal tarptautinius įsipareigojimus, Komisija pripažino ją kovoje su NNN žvejyba nebendradarbiaujančia šalimi (**nustatymo (pripažinimo) procedūra pagal 31 straipsnį, vadinamoji „raudona kortelė“**) ir pasiūlė Tarybai įtraukti šalį į nebendradarbiaujančių trečiųjų šalių sąrašą (**įtraukimo į sąrašą procedūra pagal 33 straipsnį**). Pripažinus šalis nebendradarbiaujančiomis ir po to jas įtraukus į sąrašą, imamasi prekybos priemonių, įskaitant žvejybos produktų importo iš nebendradarbiaujančių šalių į ES draudimą ir draudimą ES laivams vykdyti veiklą nebendradarbiaujančių šalių vandenyse.

Pripažinimo procedūros 2013 m. lapkričio mėn. inicijuotos dėl Belizo, Kambodžos ir Gvinėjos[22], o 2014 m. spalio mėn. – dėl Šri Lankos[23]. **Įtraukimo į sąrašą procedūros**, pagal kurias Tarybos sprendimais šalys įtraukiamos į nebendradarbiaujančių šalių sąrašą, 2014 m. kovo mėn. baigtos dėl Belizo, Kambodžos ir Gvinėjos[24], o 2015 m. sausio mėn. – dėl Šri Lankos[25].

Pripažinimo procedūros pasekmė – **18 straipsnio 1 dalies g punkto** nuostatos įgyvendinimas, t. y. valstybės narės neleidžia iš nebendradarbiaujančia pripažintos trečiosios šalies importuoti jūrų žuvininkystės produktų, nurodytų sugautų žuvų kiekio sertifikate, kurio patvirtinimo data yra sprendimo įsigaliojimo data. Pagal įtraukimo į sąrašą procedūrą nuo Tarybos įgyvendinimo sprendimo įsigaliojimo dienos ima galioti **38 straipsnyje** nurodytos prekybos priemonės, tokios kaip importo draudimas, sugautų žuvų kiekio sertifikatų nepripažinimas, draudimas pirkti žvejybos laivus, draudimas perregistruoti ES žvejybos laivą, draudimas sudaryti frachtavimo susitarimus, draudimas eksportuoti ES žvejybos laivus, draudimas sudaryti privačias prekybos sutartis su ES subjektais, jungtinių žvejybos operacijų draudimas, galimas galiojančių dvišalių žvejybos susitarimų ar žvejybos partnerystės susitarimų denonsavimas ir (arba) derybų dėl dvišalio žvejybos susitarimo arba žvejybos partnerystės susitarimų sudarymo nutraukimas.

- **Įspėjamojo pripažinimo atšaukimas ir išbraukimas iš sąrašo („žalia kortelė“)**

Dialogo procesas tęsiamas visais procedūros etapais. Kai įspėjimą gavusios, pripažintos nebendradarbiaujančiomis ar sąrašą įtrauktos šalys ėmėsi konkrečių priemonių ilgalaikiam kovos su NNN veikla pagerėjimui užtikrinti, Komisija atšaukė įspėjamojo pripažinimo statusą arba pasiūlė Tarybai išbraukti šalį iš sąrašo, nelygu procedūros etapas (vadinamoji „žalia kortelė“).

2014 m. spalio mėn. Komisija atšaukė įspėjamojo pripažinimo statusą Fidžiui, Panamai, Togui ir Vanuatu po to, kai jos ėmėsi struktūrinių žuvininkystės valdymo reformų ir davė tvirtų garantijų, kad tos reformos bus efektyviai įgyvendintos[26]. 2014 m. gruodžio mėn. Taryba išbraukė Belizą ir nebendradarbiaujančių šalių sąrašo po to, kai buvo persvarstyta žuvininkystės valdymo sistema ir priimtos konkrečios priemonės kovai su NNN žvejyba[27]. 2015 m. balandžio mėn. Komisija atšaukė įspėjamojo pripažinimo statusą Korėjai ir Filipinams po to, kai jos ėmėsi esminių struktūrinių žuvininkystės valdymo reformų ir davė tvirtų garantijų, kad tos reformos bus efektyviai įgyvendintos[28].

[22] OL C 346, 2013 11 27, p. 2.
[23] OL L 297, 2014 10 15, p. 13.
[24] OL L 91, 2014 3 27, p. 43.
[25] OL L 33, 2015 2 10, p. 15.
[26] OL C 364, 2014 10 15, p. 2.
[27] OL L 360, 2014 12 17, p. 53.
[28] OL C 142, 2015 4 29, p. 5 ir OL C 142, 2015 4 29, p. 6.

- **Trečiųjų šalių rėmimas**

Norint pasiekti ilgalaikių permainų, dažnai būtinas mokymas ir pajėgumų stiprinimas.

Dialogo NNN klausimais procesas suteikia pagrindą tokiam pajėgumų stiprinimui, ir, atsiliepdama į konkrečius prašymus Komisija, dažnai kartu su Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EFCA), tam tikroms trečiosioms šalims surengdavo pritaikytus pajėgumų stiprinimo seminarus sugautų žuvų kiekio sertifikavimo, taip pat stebėjimo, kontrolės bei priežiūros priemonių ir politikos temomis. Konkrečiai NNN žvejybai skirti seminarai papildo pajėgumų stiprinimo veiklą, kurią pagal bendrą žuvininkystės politiką Komisija ir EFCA vykdo su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis žuvininkystės organizacijomis, įskaitant RŽVO. Tai, pavyzdžiui, sektorinės paramos taikymas pagal tausios žvejybos partnerystės susitarimus tarp ES ir trečiųjų šalių siekiant sustiprinti stebėjimo, kontrolės ir priežiūros gebėjimus ir žuvininkystės valdymą tausios žvejybos partnerystės susitarimo šalyje partnerėje[29].

Neskaitant daugelio atvejų, kai buvo teikiama techninė pagalba konkretiems trečiųjų šalių veiksmams finansuoti, daugiau nei 55 besivystančiosios šalys gavo ES techninę pagalbą pagal dvi programas: ACP Fish II programą Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalims (30 mln. EUR) ir Aplinkos tausaus gamtos išteklių, įskaitant energiją, valdymo programą (ENRTP, 2 mln. EUR). Tarp šių programų tikslų – darnus ir teisingas žuvininkystės valdymas konkrečiuose regionuose. Kova su NNN žvejyba yra neatsiejama keleto naujų finansavimo projektų dalis, nes ji svarbi ir toms programoms, kuriomis sprendžiama apsirūpinimo maistu problema, ir toms, kuriomis gerinamas jūrų saugumas. ES veiksmų tikslas – užtikrinti visapusį ir daugelį sektorių aprėpiantį modelį, pagal kurį būtų sprendžiamos visos su jūros erdve susijusios problemos, tokios kaip NNN žvejyba, apsirūpinimas maistu, piratavimas ir ginkluotas plėšikavimas jūroje, transnacionalinis organizuotas nusikalstamumas ir terorizmas jūroje, neteisėta prekyba, prekyba žmonėmis, migrantų gabenimas, prekyba ginklais ir narkotikais, prekyba saugomų laukinių gyvūnų ir augalų rūšių egzemplioriais ir kita neteisėta veikla jūroje.

2.3. PREZIUMUOJAMĄ NNN ŽVEJYBOS VEIKLĄ VYKDANČIŲ LAIVŲ VEIKLOS TYRIMAI

Nuo 2010 m. Komisija ištyrė daugiau nei 200 atvejų, kai preziumuota, kad laivai (iš 27 šalių) vykdė NNN žvejybą. Šie tyrimai buvo pagrįsti Komisijos surinkta ar iš valstybių narių, trečiųjų šalių ir suinteresuotųjų subjektų gauta informacija. Tiesioginė tų tyrimų pasekmė – aštuonios vėliavos valstybės (Belizas, Brazilija, Komorai, Lietuva, Panama, Gvinėjos Respublika, Korėjos Respublika ir Ispanija) ir keturios pakrantės valstybės (Liberija, Gvinėjos Respublika, Siera Leonė ir Bisau Gvinėja) daugiau nei 50 laivų paskyrė baudas ir įpareigojo sumokėti rinkliavas, kurių suma siekia daugiau nei 8 mln. EUR. Kadangi šiais atvejais vėliavos valstybė, pakrantės valstybė arba jos abi nustatė sankcijas, įtraukti laivų į ES sąrašą pagal **27 straipsnio 1 dalį** nebereikėjo. Be to, Komisija skatino atitinkamas vėliavos valstybes inicijuoti administracines ir teisės reformas, kad jos galėtų griežčiau kontroliuoti savo žvejybos laivynų veiklą.

Šie tyrimai visų pirma vykdyti zonose, kuriose NNN žvejybos veikla labiausiai paplitusi ir turi didžiausios įtakos ne tik jūrų ištekliams, bet ir vietos bendruomenių pragyvenimo šaltiniams. Pastangos buvo koncentruojamos į atvejus, kurių europinis matmuo akivaizdus ir kai laivai yra susiję su eksportu į ES arba kontroliuojami ES veiklos vykdytojų ar plaukioja su ES valstybės narės vėliava.

[29] Dvišaliai susitarimai su ES nepriklausančiomis šalimis ir žvejybos politikos plėtrai numatytos lėšos nurodyti http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements/index_en.htm

Aštuonios RŽVO turi sąrašus laivų, kurie, kaip nustatyta, vykdė arba rėmė NNN žvejybą atitinkamų jų konvencijų zonose, ir tais sąrašais dalijasi. Tie sąrašai yra svarbi priemonė vėliavos valstybės ir uosto valstybės kontrolei, nes inspektoriai gali jais pasinaudoti su uosto veikla ir sugautų žuvų kiekio sertifikavimu susijusiai rizikos analizei pagerinti. Kasmet ES pagal NNN žvejybos reglamentą visus tuos sąrašus įtraukia į bendrą ES NNN žvejybos laivų sąrašą[30], numatytą **30 straipsnyje**.

Į ES NNN žvejybos laivų sąrašą įtrauktiems laivams neleidžiama žvejoti valstybių narių vandenyse, valstybės narės jiems neišduoda žvejybos leidimų, draudžiama juos frachtuoti, jiems neleidžiama įplaukti į ES uostus, apsirūpinti maistu, kuru ir keisti įgulą, negalima vykdyti jokios veiklos su žvejybos laivais, plaukiojančiais su ES vėliava, draudžiama importuoti žuvininkystės produktus į ES, išduoti sugautų žuvų kiekio sertifikatus ir eksportuoti arba reeksportuoti žuvininkystės produktus iš ES.

3. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS IR BENDRADARBIAVIMAS SU SUINTERESUOTAISIAIS SUBJEKTAIS

3.1. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

ES negali pati viena kovoti su NNN žvejyba: siekiant pasaulinių pokyčių būtinas tarptautinis bendradarbiavimas. ES pasirašė bendrus pareiškimus dėl kovos su NNN žvejyba su JAV (2011 m. rugsėjo mėn.) ir su Japonija (2012 m. liepos mėn.). ES nori bendradarbiauti NNN žvejybos klausimais su visomis šalimis, su kuriomis ją sieja žvejybos išteklių išsaugojimo ir tausaus naudojimo vertybės.

Komisija vertina FAO padarytą pažangą plėtojant Pasaulinį žvejybos laivų, pervežimo laivų su šaldymo įranga ir aptarnaujančių laivų registrą. Šia iniciatyva siekiama suteikti prieigą prie turimos informacijos apie laivų nustatymą ir kitų svarbių duomenų, kad atsirastų patikimas ir greitas būdas palyginti duomenis su kitų šaltinių duomenimis. Komisijas prisideda prie FAO vykdomų konsultacijų su ekspertais sugautų žuvų kiekio dokumentavimo klausimais. Ji remia Tarptautinės jūrų organizacijos numerio naudojimą laivams, kurių bendroji talpa yra 100 ir didesnė, ir sveikina FAO Žuvininkystės komiteto pastarojo meto pritarimą savanoriškoms gairėms dėl vėliavos valstybės veiklos.

Komisija glaudžiai bendradarbiauja su Interpolu. 2013 m. Komisija tapo stebėtoja pagal Interpolo kovos su nusikaltimais aplinkai programą sukurtoje Žvejybos nusikaltimų darbo grupėje. Kartu su valstybėmis narėmis Komisija remia Interpolo projektą SCALE – pasaulinę iniciatyvą žvejybos nusikaltimams aptikti, juos sustabdyti ir su jais kovoti.

3.2. BENDRADARBIAVIMAS SU SUINTERESUOTAISIAIS SUBJEKTAIS

Kaip kovoje su NNN žvejyba labai svarbus tarptautinis bendradarbiavimas, lygiai taip svarbu įtraukti kitus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus.

Kovoje su NNN žvejyba reikšmingas vaidmuo tenka nevyriausybinėms organizacijomis (NVO), kurių veikla susijusi su neteisėtos žvejojimo veiklos nustatymu ir fiksavimu ir kurios visame pasaulyje skatina sprendimus priimančius asmenis įtraukti NNN žvejybos problemą į politinę

[30] OL L 199, 2015 7 29, p. 12–20.

darbotvarkę ir didina plačiosios visuomenės informuotumą apie NNN žvejybos problemos reikšmę. NVO dažnai pateikdavo pagrįstų NNN žvejybos veiklos įrodymų, kuriuos Komisija galėjo panaudoti įvairiuose tyrimuose.

Svarbu bendradarbiauti su pramone, nes jai pačiai pirmajai tenka susidurti su NNN žvejybos reglamento įgyvendinimu. Pramonė dabar atidžiau stebi visus tiekimo grandinės elementus siekdama užtikrinti, kad į ES patektų tik teisėtai sugauti žvejybos produktai. Šis politikos pokytis teisėtiems tiekėjams buvo naudingas, o neteisėtai veiklą vykdantys subjektai nukentėjo. Naudodamasi iš pramonės (tiesiogiai ar per nacionalines institucijas) gauta informacija, Komisija sužinojo apie keletą praktinių problemų, kurias būtų galima išspręsti, kad NNN žvejybos reglamentas taptų efektyvesnis.

4. NNN ŽVEJYBOS REGLAMENTO PERSPEKTYVOS

Per penkerius įgyvendinimo metus NNN žvejybos reglamentas turėjo aiškios įtakos žvejybos veiklai visame pasaulyje. Jį taikant sukurti nuolatiniai ES ir trečiųjų šalių bendradarbiavimo mechanizmai. Dėl reglamento stiprėjo valstybių narių ir trečiųjų šalių nusistatymas geriau laikytis tarptautinių savo, kaip vėliavos, uosto, pakrantės ar rinkos valstybės, įsipareigojimų. Dabar valstybės narės ir trečiosios šalys taip pat suvokia, kad kova su NNN žvejyba duoda apčiuopiamos naudos, įskaitant didesnes pajamas į vietos ar valstybės biudžetą, kurios kitu atveju būtų prarastos ir atitektų NNN žvejybą vykdantiems subjektams.

Komisija Europos Sąjungoje toliau dirbs siekdama patobulinti esamas sistemas, supaprastinti ir modernizuoti NNN žvejybos reglamento įgyvendinimą. Nustatyta keletas techninių patobulinimų, kuriuos galima įdiegti remiantis galiojančiu teisiniu tekstu. Jų tikslas yra pagerinti esamos sistemos ekonominį racionalumą – ją supaprastinti pereinant nuo popierinės prie elektroninės. Tai pagerins sandorių atsekamumą ir saugos sistemą nuo dokumentų klastojimo. Konkrečiai, Komisija, naudodama informacinių technologijų sistemą, modernizuos sužvejotų žuvų kiekio sertifikavimo sistemą ir, bendradarbiaudama su Europos žuvininkystės kontrolės agentūra, sukurs suderintą informacijos mainų ir kryžminės patikros sistemą. Ši nauja IT sistema sudarys sąlygas pašalinti importo kontrolės trūkumus ir geriau stebėti visą bet kurio sužvejotų žuvų kiekio sertifikato, paskirstyto kelioms siuntoms, naudojimą, taip išvengiant NNN žvejybos produktų iškrovimo. Suderinta rizikos analizė leis pasiekti ekonomiškai racionalesnį požiūrį į sužvejotų žuvų kiekio sertifikatų kontrolę ir sumažins valstybių narių muitinės administracinę naštą. Šie patobulinimai bus įgyvendinti 2015–2016 m.

Išorėje Komisija toliau dirbs su trečiosiomis šalimis: bendradarbiaus dvišaliu principu, palaikys dialogą ir naudosis oficialiu procesu pagal įspėjamojo pripažinimo, pripažinimo nebendradarbiaujančia ir siūlymo įtraukti į sąrašus procedūras, kad būtų pašalintos nustatytosios NNN žvejybos problemos.

Komisija toliau teiks techninę ir vystymosi pagalbą trečiosioms šalims, kad jos galėtų spręsti savąsias NNN žvejybos problemas. Tai gali būti pasiekta tiksliniais veiksmais, skirtais trečiųjų šalių administracijos gebėjimams stiprinti, ir ES vystymosi pagalbos programomis, lyginamuoju būdu nustatant trečiųjų šalių poreikius ir atitinkamas galimas programas.

Komisija taip pat svarstys, kokių papildomų kovos su NNN žvejyba veiksmų galima imtis tarptautiniu lygmeniu stengiantis pagerinti tarptautinį vandenynų valdymą[31].

Galiausiai reikia nurodyti, kad Komisija pateikė pasiūlymą dėl NNN žvejybos reglamento priderinimo prie naujų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo taisyklių[32]. Jis tebesvarstomas Europos Parlamente ir Taryboje.

[31] Žr. Europos Komisijos viešos konsultacijas dėl vandenynų valdymo http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/ocean-governance/index_lt.htm

[32] Žr. pasiūlymą dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1005/2008, nustatantis Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti (COM/2012/0332 *final* - 2012/0162 (COD)), paskelbtą http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1439200039646&uri=CELEX:52012PC0332